

de Overwinning

GREETH GILHUIS-SMITSKAMP

G. F. CALLENBACH N.V. NIJKERK

GREETH GILHUIS - SMITSKAMP

DE OVERWINNING

TEKENINGEN VAN JAN LUTZ

2e Druk

G. F. CALLENBACH N.V. — NIJKERK

Ton, ga in je bed. Je wordt koud!”
Moeders stem roept beneden aan de trap. Ze heeft wel gehoord hoe Tons blote voeten boven over het zeil schoven. En ze heeft er even om gelachen. Zo'n jongen toch, geen boot kan er voorbij gaan of hij moet even kijken.

„Ja, moeder,” roept Ton.

Heel even leunt hij nog voor het raam. Kijk, nu gaat ouwe Drikus, de bruggewachter, de brug weer dicht draaien. „Goeienavond!” galmt zijn stem door de donkere avond. Op de boot wordt een antwoord geroepen. Met een doffe smak valt de brug dicht.

Tjoeke-tjoeke-tjoeke. — Ton ziet het licht verdwijnen over de rivier. En met een wip springt hij in zijn warme bed. Hu, hij is koud geworden! Rillend kruipt hij onder de dekens, en trekt ze hoog over zijn schouders.

Het water van de rivier klotst zacht tegen de wallekant. 't Is nu weer stil buiten, er varen niet veel boten om deze tijd. Dat geklots van het water — Ton zou niet kunnen slapen als hij dat niet hoorde. Ze hebben hem er om uitgelachen, toen hij in de zomervacantie bij oom Kees logeerde. „Wat is 't hier stil, oom,” had hij een paar keer gezegd. „Stil? Kan het dan ergens nog stiller zijn dan in dat watergat van jullie, aan het eind van

de wereld?" Maar zó had Ton het niet bedoeld. Nee, hij miste zijn rivier! En Waterhoek mag dan een gat zijn, een handvol huisjes aan weerskanten van het water, Ton zou nergens anders willen wonen. Vast niet! Van zijn bed uit kan Ton het licht van de brug zien. Hun huisje staat laag, achter tegen de dijk aan. Als je in de huiskamer zit, zie je niets van de rivier. Maar Ton heeft een uitzicht, zo mooi als niemand anders. „Waar zou die boot nu nog heengaan," mijmert hij in zijn warme bed. Misschien nog wel helemaal naar de stad; dat is meer dan drie uur varen. Ton wil later ook gaan varen. Hij gaat ontdekkingsreizen maken. In de wilde oerwouden van Afrika, waar nog nooit een blanke geweest is, gaat hij met zijn kano de rivier op. Dan draagt hij zo'n witte helm en een kort broekje, net als die ontdekkingsreiziger, van wie de meester gisteren vertelde. . . .

Ineens moet Ton lachen. Ha, 't is morgen vakantie. Dat zou hij gerust haast vergeten hebben! Fijn, twee weken lang hoeft hij de lange, saaie weg door de polder niet te fietsen. Wat zal hij morgen gaan doen? Eerst vader en Klaas helpen in de bakkerij, want 't is morgen Vrijdag, en dan heeft vader 't altijd druk. En dan? Wacht, hij kan Drikus wel vragen of hij morgen voor de brug mag zorgen. En hij heeft ook nog afgesproken met Thijs van Strien om te gaan roeien. Thijs weet altijd weer nieuwe inhammen en eilandjes op de rivier. Gelukkig duurt de vakantie lang, veertien hele dagen. . . . Ton rolt zich nog eens om. En met een lange zucht slaapt hij in.

Als Ton de volgende morgen de huiskamer binnentapt, is moeder er niet. Raar is dat, moeder zal toch

niet ziek zijn? „Moeder!” roept Ton. Maar uit de bakkerij hoort hij vaders stem: „Je moet maar vast gaan eten, Ton. Moeder is even naar Jannes de Kip, die kwam haar roepen. Je bord met brood heeft moeder klaargezet.”

Hè, dat is een teleurstelling. Ton had zich er al op verheugd eens rustig en gezellig samen met moeder te eten. Op andere morgens moest alles zo gehaast gebeuren. 't Is haast drie kwartier fietsen naar school. Vader en Klaas eten altijd pas later, als 't brood in de oven is.

Met een ontevreden gezicht pakt Ton zijn bordje op. Hier alleen gaan zitten eten, nee, dat doet hij niet. Dan maar naar de bakkerij.

Met zijn benen bungelend langs de bestoven bank informeert Ton: „Wat moest moeder nou ineens weer bij die ouwe Jannes de Kip? Kon hij soms de kachel weer niet aankrijgen? Hij denkt geloof ik, dat moeder maar altijd voor hem klaar moet staan!”

„Moederskindje,” plaagt Klaas, „Tonnetje kan z'n moeder niet missen!” Baldadig gooit Ton een stuk deeg in de richting van Klaas. „Hou jij je mond, bakker!” Vader veegt zich het zweet van het voorhoofd. „Kom,” zegt hij, „laten we dan eerst maar met z'n drieën gaan eten, anders wordt 't zo'n ongeregelde boel. En 'k weet niet of moeder gauw terug is, want Daan lijkt een ongelukje gehad te hebben.”

„Blinde Daan?” roept Ton verschrikt.

„Ja, hij heeft een ketel kokend water over z'n voet laten vallen, zei Jannes, en nu moest moeder er naar komen kijken.”

„Natuurlijk is die ouwe luiwammes in z'n bed blijven liggen,” zegt Klaas kwaad, „en hij heeft die blinde

stakker laten tobben met de kachel en 't koffiewater. Ze moèsten 'em. . . ."

Net als vader gebeden heeft, horen ze moeder aan de achterdeur. „Ha,” zegt ze, „'k zie dat jullie al bezig zijn. Goeiemorgen, Ton!”

„Dag, moeder,” zegt Ton, „was 't erg met Daan?”

Moeder schuift aan de tafel, en gaat thee schenken. „Ach,” zegt ze, „je moet er toch mee te doen hebben! Die stakker van 'n Daan, zijn voet ziet er lelijk uit. En natuurlijk was er in het hele huis geen schone lap te vinden om hem te verbinden. 'k Ben thuis even wat zwachtels wezen halen en olie en nu heb ik 't zo goed mogelijk verbonden. 'k Heb gezegd dat hij zijn voet op een stoel moet leggen. Maar er moet een dokter bij komen, hoor!”

„Tjuuu,” fluit Klaas, „wat zal Jannes te keer gaan! Z'n kostelijke centjes aan een dokter uitgeven, dat zal hem niet iekker zitten. Wat zegt hij er van?”

Moeder zucht. „Dat kun je wel nagaan,” zegt ze. „Hij foertert en raast omdat hij overal alleen voor moet zorgen, en hij zegt dat 't Daan zijn eigen schuld is. Je kan je wel kwaad gaan maken, maar 't helpt niets.”

„Nee,” stemt vader toe, „we kennen Jannes de Kip langzamerhand wel. 't Is een harde ouwe kerel. Klaas moet zeker maar even de dokter waarschuwen, als hij vanmiddag met brood naar 't dorp gaat?”

Moeder knikt. „Dat had ik al willen zeggen. Ik zal er straks even de ergste rommel gaan opruimen, Jannes steekt zelf toch geen hand uit. En o ja, Ton, hij vroeg of jij straks even komen wou.”

Ton kijkt argwanend op. „Ik? Nou, maar ik doe niks voor hem, hoor, als hij dat maar niet denkt.”

„Gelijk heb je,” zegt vader met nadruk, „dat moet je vooràl niet doen. Dat doet moeder ook nooit.”

„Zo,” gromt Jannes de Kip, als Ton het wankele deurtje van 't winkeltje openstoot, „kom-ie nog? 'k Had je toch laten roepen?”

Ton zegt niets. Jannes scharrelt achter de toonbank, hij pakt wat kopjes en schoteltjes in een doos. Zijn gore boezeroen puilt over de afgezakte broek heen, en de kleine, loerende oogjes staan kwaad in het ongeschooren gezicht. „Die Daan,” zegt hij, „die sukkel heit altijd wat anders. Nou zit ik er mee. Wat mot ik beginnen met me rimmetiekhanden?”

„Anton, Anton!” roept een stem uit het kamertje. Ton loopt door. Daar zit blinde Daan, ongemakkelijk onderuit gezakt op een stoel, het been ligt op een andere. „Ha, Daan,” zegt Ton hartelijk, „heb je veel pijn?”

De oude man richt zijn blinde ogen naar de kant van de deur. „Schikt nogal, schikt nogal,” zegt hij sussend. Daan praat altijd op een sussende toon. Dat heeft hij zich aangewend in de omgang met zijn barse, lastige broer.

Jannes is Ton gevolgd. „Zie je nou wel, nou zegt-ie zelf dat het geen pijn doet. Maar je moeder wil er met geweld de dokter bij hebben.”

„Buurvrouw zal 't wel weten,” bemiddelt Daan. Er glijdt een pijnlijke trek over zijn gezicht. Ton kijkt hem medelijdend aan. Iedereen in

Waterhoek houdt van de oude, vriendelijke man, die zo'n slecht leven heeft bij zijn humeurige broer. Nee, 't is niet te geloven, dat Jannes de Kip en Daan broers zijn.

„Kijk, zie je,” zegt Jannes op zeurige toon, „'t zou allemaal nog niks zijn, als ik vandaag de klanten niet af moest. Maar ik mot per se voor Korsemis nog de mensen langs, en wie mot er nou voor me roeien, as Daan het niet doet? Wat mot ik beginnen, met me rimmetiekhanden?”

Ton kijkt hardnekkig het raam uit. Hij heeft ineens moeite om z'n lach te bedwingen, als hij er aan denkt hoe Klaas de klagende stem van Jannes precies kan nabauwen: „Wat mot ik beginnen, met me rimmetiekhanden?”

Vader zegt dat Jannes een luie kerel is, en dat hij zijn handen best zou kunnen gebruiken, als hij maar wilde. Maar Jannes vindt het heel wat gemakkelijker om zijn blinde broer het werk te laten doen. „Ik verdien toch de kost, Daan brengt geen cent in!” zegt hij verontwaardigd, als de mensen van Waterhoek hem er over onderhouden.

„Ik moet nog zoveel goed wegbrengen dat besteld is,” lamenteert Jannes, „steengoed, en twee peteroliestellen, en een paar geplukte kippies. Ken ik de mensen nou op d'r kippies laten wachten, ze willen ze natuurlijk brajen voor de Korsemis.”

Hij buigt zijn baardige gezicht dicht naar Ton over. „Ik had gedacht, jij hebt toch vakantie, as jlj nou vandaag es voor me roeide. Langer as een uur of drie, vier is er niet mee gemoeid.”

Ton springt op. „Nee, hoor,” roept hij, „ik heb al een afspraak met Thijs, enne . . . nou, ik heb geen zin ook.

Zoek maar een ander, ik heb vandaag de eerste dag vacantie."

Ton is al bij de deur. Hij voelt er minder dan niets voor om op zijn eerste mooie vacantiedag Jannes naar de klanten te roeien, met zijn oude rommel en zijn kippen, die misschien wel gestolen zijn. Ze noemen Jannes niet voor niets de kippendief!

„Ach, Ton, doe het maar," vraagt Daan smekend. Maar Ton wil Daans kant niet uitkijken. Hij loopt het winkelje door, met driftige passen. Maar daar komt Jannes hem al weer achterop.

„Als je het doet, Anton," fleemt hij, „dan krijg-ie wat van me. 't Hoeft niet voor niks, hoor. Zeg maar op, wat wil je hebben?"

„Ik doe het niet," zegt Ton stug. Als Jannes zó doet, heeft Ton nog groter afkeer van hem. Laat Jannes maar bulderbasten, dat is toch zijn ware aard.

De oogjes van de oude man flikkeren. „Als ik naar je vader ga, dan mòt je, jongetje. 't Is burenplicht, en jullie bennen toch van die Christelijke mensen, die motte dat zéker doen! Maar laat ik et nou goed met je maken. Als jij mijn vandaag roeit, mag je morgen de hele dag de hondenkar met Hector van me lenen. Goed? Dat wil je ommers altijd zo graag?"

Ton denkt even na. Het is waar wat Jannes zegt, als vader en moeder er van horen, moet hij vast Jannes vandaag helpen. Jannes en Daan zijn hun naaste burenen, en in Waterhoek helpen de burenen elkaar altijd bij ziekte of ongeval, dat is een ongeschreven wet. Dus dan zit hij er tòch aan vast. En 't zou reuze fijn zijn om morgen de hele dag de hondenkar met Hec te krijgen. Dan zou hij met Thijs naar 't dorp kunnen, boodschappen doen, en de kerstbroden voor de Zondagsschool wegbrengen.

Hij op 't wagentje en Thijs er naast hollen, en dan elkaar zo afwisselen.

„Goed,” zegt hij half onwillig, „dan zal ik je roeien. Hoe laat moet je weg?”

't Gezicht van Jannes de Kip klaart op. „Over een half uurtje ben ik klaar,” zegt hij, „'k zal de boel vast in de boot brengen, de kippies heb ik al geplukt.”

Ton slentert de dijk op. Kalm en traag kabbelt het water langs de schoeiing; er staat gelukkig niet veel wind. Dat mag ook wel, want de boot van Jannes is een log, zwaar ding. 't Is een raadsel hoe blinde Daan het ding alleen kan voortroeien, want Jannes steekt nooit een hand naar de riemen uit.

„Ton, Tòdòòn!”

Ton kijkt achterom. Langs het sintelpad van de dijk komt Thijs van Strien aandraven. „Ga je mee, jò,” roept hij al uit de verte, „ik moet voor mijn vader naar de molenaar —”

Maar Ton schudt het hoofd. „Nee, ik moet Jannes de Kip langs de klanten roeien. Daan heeft z'n voet verbrand.”

„Lekker!” zegt Thijs hartgrondig. Hij trekt een lelijk gezicht. „'k Wou dat ik mee mocht, met de kippen-dief.”

„Nou ja,” zegt Ton korzelig, „'k doe het óók niet voor m'n plezier! Maar morgen krijg ik de hele dag z'n hondenkar met Hector te leen, jò. Ga je dan mee?”

„Nou!” schreeuwt Thijs.

Ze zijn nog aan 't plannen maken voor morgen als moeder de bakkerswinkel uitkomt. Ton vliegt het hellende pad af, en vertelt moeder wat hij vandaag doen gaat.

„Goed zo,” zegt moeder, „dat kun je mooi doen nu je

vacantie hebt. Ga maar aan vader een paar broodjes vragen voor onderweg. Voorzichtig op 't water, hoor. Ik ga nu even de boel opknappen hiernaast."

't Valt Ton eigenlijk tegen dat moeder hem niet prijst. 't Is toch heus geen pretje, om met Jannes op stap te gaan.

Nee, een pretje is het vast niet. Dat ondervindt Ton die morgen ruimschoots. 't Is wel zacht winterweer, maar op het water is het altijd koud. Tons vingers in de wollen wanten zijn verstijfd van de kou, als hij een poosje de riemen heeft gehanteerd. Jannes troont lui op de achterplecht, en houdt het roer. Als ze moeten aanleggen bij een klant, scharrelt hij moeizaam de wal op. Ton moet hem de koopwaar aanreiken. Soms blijft hij lang

weg, dan zit hij zeker bij 't fornuis koffie te drinken. Ton duikt huiverig in de kraag van zijn jekker, en kauwt zijn droge brood. Och, hij zou óók vast wel een kop koffie krijgen, als hij met Jannes aan de wal zou gaan. Maar daar heeft Ton geen zin in. Ze hoeven niet allemaal te weten dat hij vandaag het knechtje van Jannes de Kip is!

„Ken je niet harder?” bromt Jannes, als Ton langzamer gaat roeien, „we motten opschieten.”

„'k Ben moe,” zegt Ton stug.

„Moe? Moe? 'k Doch niet dat je van zo'n eindje al moe zou zijn. Dan ken Daan 't nog beter, al is die ook niet veel waard. Kon ik zelf maar roeien, dan zou je es wat zien. Maar wat mot ik beginnen met me rimmetiekhanden? Hela, kijk uit, je spat me helemaal nat.”

Ton buigt zich woedend over de riemen. Hij heeft veel zin om er bij de eerstvolgende halte vandoor te gaan met de boot. Wat zou Jannes raar kijken als de boot verdwenen was! Maar thuis zou er wat zwaaien —

„Nou breng-ie ons weer an de kant,” raast Jannes, „kijk dan uit, strakkies zitten we vast in 't riet.”

„Dat komt omdat jij niet goed stuurt,” smaalt Ton.

„Wat? Zou ik niet kunnen sturen? Vooruit, we motten an de overkant zijn, dat peteroliestel mot ik bij vrouw Kraaienbrink brengen. Ho ho, schop niet tegen me koopwaar. Mot 't soms kapot? Jannes zal et wel betalen, hè?”

Zo raast en gromt Jannes heel de tocht door. Er begint een fijne motregen te vallen, een dunne mistsluier legt zich over de rivier. Jannes' humeur wordt er nog slechter door. Met een verbeterd gezicht zit Ton aan de riemen.

't Is al één uur geweest als hij de boot voor het winkel-

tje van Jannes vastlegt. Zonder om te zien stapt Ton naar huis. Op een bedankje van Jannes behoeft hij heus niet te wachten. Tot op zijn gebeente koud en nat valt Ton de kamer binnen, waar moeder net een dampende schaal stampot op tafel zet, en vader en Klaas hun stoelen aanschuiven.

„Nou,” zegt hij bitter, „dat is ééns, maar nooit weer!”

De volgende morgen zit Thijs al in de bakkerij, als Ton beneden komt.

„Eet gauw, jò,” roept Thijs, „dan gaan we samen de kar en Hec halen. Mijn moeder heeft ook boodschappen in 't dorp, die kunnen we mooi meebrengen.”

„Ton moet eerst nog helpen bakken,” plaagt Klaas, „is 't niet waar, vader?” Maar Thijs doet een uitval naar 't hoofd van Klaas, met een korte handschiet. En vader zegt lachend: „Nee, Ton heeft gisteren al hard genoeg gewerkt, hè jongen?”

„Nou,” bromt Ton. Hij is het heus nog niet vergeten. „'k Zal je er straks wel alles van vertellen,” belooft hij aan Thijs, als ze samen naar buiten stappen. „Maar eerst gaan we de hondenkar halen.”

„Is Jannes er in?” roept Ton, als ze in het winkeltje staan. Uit de kamer klinkt een stem. 't Is die van Daan. „Kom maar verder, Anton.”

Daan ligt nog in de bedstee. De dokter, die gisteren bij hem geweest is, heeft hem er in gestopt. Hij weet wel dat Daan anders toch op zijn zere voet gaat lopen.

„We komen de kar en Hec halen,” zegt Ton.

Daan kijkt bedrukt. „O,” zegt hij aarzelend, „Jannes is achter.” Hij kijkt met zijn vreemde, lichtloze ogen

over de jongens heen. „Jannes is achter, hoor, ja, hij is achter” Ton en Thijs zijn al door het achterhok heen. Daar staat Jannes op 't rommelige plaatsje. Hij staat gebogen bij de hondenkar, en gespt Hec in het tuig. Maar de kar is volgeladen met

koopwaar, dat ziet Ton in één oogopslag. Wat moet dat nu weer betekenen?

„Goeiemorgen,” zegt hij kort, „we komen de kar halen.”

Jannes richt zich op. „De kar, de kar? Hoe heb ik et nou met je?” Zijn kleine oogjes kijken vol huichelachtige verbazing de jongens aan. „Wat wouwen jullie met mijn kar?”

Een grote woede vlamt in Ton op. Maar hij beheerst zich nog. „Je hebt mij gisteren beloofd dat ik vandaag Hec en de kar zou mogen hebben, omdat ik je geroeid heb,” zegt hij met een harde, trillende stem.

Jannes slaat zijn handen in elkaar. Zijn hoofd, waar de haveloze pet wel op vastgeplakt lijkt, wiegt hij in verbazing heen en weer.

„Dat ken ik nou toch onmogelijk gezegd hebben, hoor Anton. En as ik et gezegd heb, dan is het maar uit gekheid geweest. Hoe ken ik nou vandaag de kar missen? 'k Zou juist de klanten in de polder langs gaan.”

„Dat doe je nooit op Zaterdag!” roept Thijs woedend.

Jannes grijnst. „Nee, maar morgen is 't Korsemis, zie je. En ga nou maar uit de weg, want ik mot opschieten.”

Ton staat roerloos van woede. Hij balt zijn vuisten. Zóveel gemeenheid kan hij niet ineens verwerken.

Jannes begint zoetjes de zwaarbeladen kar tegen de dijk op te duwen.

„Kom,” zegt Ton schor tegen Thijs, „we gaan naar huis.”

Jannes is nu boven aan de dijk. Hij kijkt om, en steekt grijnzend zijn zweep omhoog.

„Lelijke, ouwe kippendief, lelijke leugenaar,” barst Thijs ineens los, „wacht maar, we krijgen je nog wel.”

Samen lopen ze naar het huis van Ton. Thijs scheldt aan één stuk door. 't Lijkt wel alsof Thijs er een onuitputtelijke voorraad scheldwoorden op na houdt. Ton zegt niets. Hij kijkt bitter voor zich uit.

„Nou, 'k ga maar terug,” zegt Thijs, „dan moet ik maar op de fiets naar 't dorp. Hoe laat moet jij de broodjes voor de Zondagsschool gaan wegbrengen?”

„Vanmiddag pas.”

„O nee, dan kan 'k niet op je wachten, want moeder zit om de boodschappen verlegen.”

„Goed,” zegt Ton.

In de lege huiskamer valt hij op een stoel neer. Het kookt en bruijst van binnen bij Ton. Dat iemand zó doortrapt gemeen kan zijn, en dat je daar nu niets tegen doen kunt. Nee, Ton kan het niet verwerken. Er vlamt een haat tegen Jannes de Kip in hem op, zó groot, dat hij hem wel van alles zou kunnen doen.

„Wat nou?” vraagt moeder verwonderd, als ze de kamer inkomt, „ben je er niet met de hondenkar op uit?”

Met korte, bittere woorden vertelt Ton haar, wat er gebeurd is. Moeder schudt het hoofd. „Foei, foei toch, wat is het toch een slechte kerel, om zó te liegen. En nu heb je gisteren nog wel zó voor hem gewerkt. 't Is toch treurig. Vertel het maar eens aan vader en Klaas.”

„Doet ú het maar,” zegt Ton. Hij kijkt strak uit 't raam. Er ligt een blik in zijn ogen die moeder ongerust maakt. Als moeder in de bakkerij vertelt wat er gebeurd is, zijn vader en Klaas ook hevig verontwaardigd. „Die Jannes,” barst Klaas uit, „hij is zo gemeen als hij groot is. 'k Wou dat ik hem hier had!”

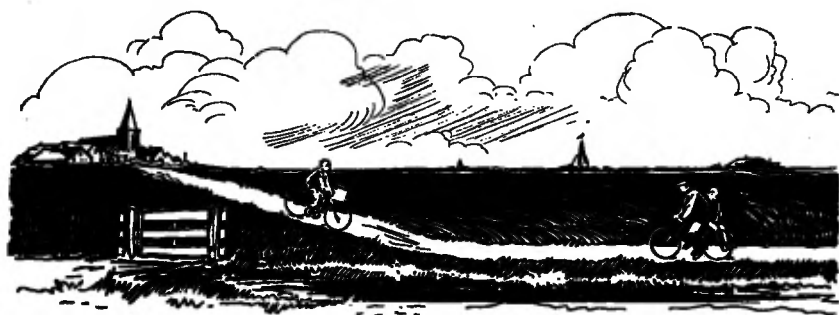
„Is Ton èrg kwaad?” vraagt vader. Moeder haalt de schouders op. „Je weet hoe Ton is. Hij zegt niet veel, maar zijn ogen vertellen me genoeg. Ton verzet zoiets niet licht.”

„'t Is een schande om dat kind zo voor de gek te houden,” bromt vader. „We hebben voor de zoveelste maal weer eens gezien wie Jannes is.”

's Middags pakt vader de broodjes voor de Zondagschool in de grote fietsmand. Moeder is blij dat Ton nu wat te doen heeft, hij is de kamer nog niet uit geweest. Aldoor heeft hij maar strak uit het raam zitten staren. En praten doet hij niet.

Ton heeft zijn broodjes in het dorp afgeleverd. Nu is hij op de terugweg. Met een fikse vaart stuift hij de hoogte af, die van het dorp af de polder in voert. Van de andere kant nadert een fietser met een jongen achterop. Als Ton hen voorbijstuift, ontdekt hij, dat de duopassagier Thijs is. „Hé, héla,” schreeuwt Thijs, zodra hij Ton in 't oog krijgt, „ik heb die Jannes zo lekker te pakken gehad, ik heb. . . .”

De rest kan Ton niet verstaan, want hij is alweer een heel eind van Thijs verwijderd. Zó, dus Thijs heeft al op

z'n eigen houtje wraak genomen. Ton is toch wel nieuwsgierig wat Thijs heeft uitgevoerd. Enfin, hij zal het gauw genoeg horen. Hij hoopt maar dat Jannes er goed van gelust heeft. Ton fleurt er zowaar al een beetje van op, als hij daar aan denkt. 't Is net alsof het eind door de polder niet zo lang is als straks.

Als Ton de kamer binnenkomt, zitten vader en moeder op hem te wachten. Bevreemd kijkt Ton naar hun ernstige gezichten.

„Ton,” zegt vader, „wat heb jij uitgehaald? Jannes is hier zoëven geweest.”

Ton kijkt van vader naar moeder. „Wat bedoelt u?” vraagt hij.

„Jannes kwam vertellen dat jij, toen hij op de polderweg liep, van achter een boom vandaan een steen naar zijn kar hebt gesmeten. Er was een heleboel van zijn koopwaren gebroken, en hij heeft je zelf zien weglopen, zegt hij.”

Tons ogen beginnen te fonkelen. „En gelóóft u dat?” roept hij verontwaardigd. „Geloof u die leugenaar nog? 'k Heb hem na vanmorgen niet meer gezien. Maar 'k begrijp het wel, het is Thijs geweest. Die riep mij onderweg al toe, dat hij Jannes zo te pakken had gehad. O, die lelijke ouwe leugenaar, hij heeft natuur-

lijk bèst gezien wie het was!" Ton balt zijn vuisten.
„Maar nou zal ik hem. . . .”

Moeder poogt Ton te kalmeren. Maar 't is net alsof nú bij Ton het hek van de dam is. „Ik doe nooit meer iets voor hem,” hijgt hij. „Hoort u het? Ik zet er nooit meer een voet in huis, nooit meer!”

„Ga er maar even naar toe, vader,” zegt moeder, „en zeg dat het Ton niet geweest is. Je hoeft Thijs niet te noemen, dat zoekt hij zelf maar uit.”

Moeder ziet wel aan vaders gezicht dat Jannes een hartig woordje te horen zal krijgen. Ze vindt het goed dat Jannes eens onderhanden genomen zal worden; 't is net of hij hoe langer hoe onbetrouwbaarder wordt. Ton leest de rest van de middag in zijn boek van de schoolbibliotheek. Maar hij kan zijn gedachten er niet bij houden. Het woelt en gist in hem, en hij verzint het ene plan na het andere om Jannes nõg beter te pakken te krijgen dan Thijs heeft gedaan. Het spijt hem eigenlijk dat Thijs hem vóór is geweest. Maar zijn beurt komt nog wel, wacht maar. Ton zit zich hoe langer hoe meer op te winden.

Voor moeder gaat broodsnijden, doet ze haar mantel aan. Ze neemt een pannetje van de kachel.

„Waar gaat u heen?” vraagt Ton argwanend.

„Naar Daan,” zegt moeder rustig, „wat soep brengen, en zijn bed goed leggen.”

„Gaat u er nou nõg heen?” barst Ton los, „Jannes zal de soep wel opeten, reken maar! U moest er nooit meer een voet in huis willen zetten.”

„Maar Ton,” zegt moeder, „Dáán kan het toch zeker niet helpen? Moet ik die ongelukkige stakker nu maar zo laten liggen?” Ze zet het pannetje neer, en slaat haar arm om Tons schouder. „Jongen, jongen, wat ben

je verkeerd aan de gang. 'k Weet heus wel dat Jannes je lelijk behandeld heeft, en niemand zal van je verlangen dat je direct al weer vriendelijk over hem denken zult. Maar hoor eens, Ton, hoe kun je nu met zo'n haat in je hart Kerstfeest vieren morgen? Dat weet je zelf ook wel."

Ton haalt stug de schouders op. „'k Had hem niks gedaan," zegt hij.

„Nee," zegt moeder, „maar maakt het wel zo'n erg verschil? Je zit voortdurend te verzinnen hoe je wraak zult nemen, als je de kans krijgt. Probeer het Jannes te vergeven, Ton, de Here Jezus heeft ons zovéél vergeven. Anders ben je net die onbarmhartige dienstknecht uit de gelijkenis. Het is beter om onrecht te lijden dan onrecht te doen."

Moeder gaat weg. Maar als Ton alleen zit, schudt hij onwillig het hoofd. Moeder heeft gemakkelijk praten, denkt hij. Jannes heeft moeder niets gedaan. Hoewel ja, het is waar, moeder krijgt van Jannes nooit een dankbaar woord voor alles, wat ze voor Daan en hem doet. Hij grauwte en snauwte tegen moeder net zo hard als tegen ieder ander. En toch gaat moeder er altijd weer heen. Ton begrijpt het niet.

Ton fietst eerste Kerstdag tweemaal met vader, moeder en Klaas de wijde polder door naar de kerk. Maar hij viert geen Kerstfeest in zijn hart. Het blijft voor Ton allemaal aan de buitenkant. De geschiedenis met Jannes wil niet uit zijn gedachten.

Vader en moeder merken het wel aan Ton. Ze willen hun jongen zo graag helpen. Maar dat kan geen mènes, alleen Jezus kan stugge harten zacht maken.

„Ton," zegt moeder, als Ton tweede Kerstdag klaar

staat om naar het Kerstfeest van de Zondagsschool te gaan, „je gaat vanmiddag toch wel naar Daan, hè?” Nu raakt moeder aan, waar Ton al een hele dag over heeft lopen denken. Zo lang Ton op de Zondagsschool Kerstfeest viert, is het gewoonte geweest dat hij 's middags naar Daan gaat om hem er alles van te vertellen. Dan moet Daan het boekje, dat Ton gekregen heeft, betasten, en er uit horen voorlezen. Ton bewaart altijd wat van zijn lekkers voor Daan en moeder doet er meestal dan ook wat bij. Het is het enige, waaraan de oude blinde man merkt dat het Kerstfeest is. En nu vraagt moeder: „Je gaat toch zeker wel naar Daan?” Het is waar, Daan kan niet helpen wat Jannes doet. Maar Ton heeft gezegd dat hij nooit meer een voet bij Jannes in huis zal zetten. En de gedachte dat Jannes in zijn oude rieten stoel er bij zal zitten en naar hem gluren, is Ton onverdraaglijk. Nee, hij kàn het niet doen.

Moeder herhaalt haar vraag niet. Ze weet wel dat Ton er zelf genoeg over denkt.

Ton hoort niet veel van het verhaal, dat de meester van de Zondagsschool vertelt. Hij schrikt eigenlijk als het uit is, en de kinderen weer zingen gaan. En gedachte-loos begint hij mee te zingen:

„Komt allen te zamen, komt verheugd van harte,
Bethlehems stal in de geest bezocht —”

Maar ineens dringt het tot hem door wat hij zingt. Bethlehems stal bezoeken, nee, dat kan nu niet meer. Maar zou de Here van hem willen dat hij Daan gaat bezoeken? En zou hij dan misschien ook „verheugd van harte” worden?

O, het is zo moeilijk. Ton is blij dat hij de weg naar huis alléén fietst.

Vriendelijk zijn tegen Daan — och, dat is niet moeilijk. Die oude blinde stakker heeft niets in 't leven. Andere mensen vieren nu feest, het feest van Jezus' geboorte, en Daan ligt daar maar in zijn mufte bedstee. Alles wat hij hoort, is het gemopper van Jannes. En toch is Daan nooit ontevreden, hij heeft een vriendelijk woord voor iedereen.

Ton trekt diepe rimpels in zijn voorhoofd. Hij voelt niet dat zijn handen ijskoud worden in de wollen wanten, hij merkt niet hoe lang en eenzaam de weg is. Hoe kan Daan nog zo zijn? O, als Ton in zijn plaats was, hij zou het wel weten! Hij zou Jannes met zijn hele boeltje in de steek laten. Daan zou best in een blindeninrichting kunnen worden opgenomen, dat zegt moeder zo vaak. Maar Daan wil Jannes niet alleen laten. „Mijn broer kan me niet missen,” zegt hij altijd.

Het wil maar niet rustig worden in Tons hart. Moet dat dan, moet je dan alles maar over je kant laten gaan? Moet je je dan maar ongestraft laten bedriegen, en nog laten uitlachen op de koop toe? Vader was toch óók kwaad op Jannes, en moeder en Klaas óók?

Jawel, maar moeder is vanmorgen, nog vóór kerktijd, bij Jannes en Daan de boel wezen opruimen. Ze heeft Daans been verbonden, en een schaalje appelmoes bij hem gebracht. Daar zal Jannes wat aardappels bij koken, dan krijgen de twee oude mannen tenminste vandaag een warm hapje. „Stakkers,” heeft vader hoofdschuddend gezegd. Dus vader vindt niet alleen Dáán een stakker, maar Jannes ook.

En ineens ziet Ton dat Jannes honderdmaal meer te beklagen is dan Daan. Want Daan mag dan blind zijn, maar het leven is niet donker voor hem, omdat hij Jezus liefheeft. Daarom kan hij bij Jannes blijven, en al zijn

kuren verdragen. En Jannes, met zijn twee goede ogen, leeft in de grootste duisternis. Voor Jannes bestaat er geen liefde, geen hartelijkheid, geen vreugde. Voor Jannes is het geen Kerstfeest, want hij kent Jezus niet.

Als Ton thuiskomt, gaan ze eten. En na het eten legt Ton zijn boekje klaar, en een sinaasappel met twee kerstkransjes er bovenop. Moeder ziet het wel, maar ze zegt niets. Ze doet er een krentenbroodje bij.

Daan heft verrast het hoofd op, als hij de deur hoort opengaan. „Dag, Anton,” zegt hij blij, „ben je daar al? ’k Had je zo vroeg niet verwacht.”

Dus Daan heeft hem verwacht! Ton schuift een stoel bij de bedstee. In het kale, ongezellige kamertje is het schemerdonker. Door de kleine ruitjes kan niet veel licht vallen, en nu hangen bovendien de wolken nog laag en dreigend boven de rivier.

Jannes zit in de hoek bij het raam. Hij doet alsof hij Ton niet ziet, en morrelt wat aan het olielichtje, waarop de koffiepote pruttelt.

Ton haalt het programma van de Kerstfeestviering uit zijn zak. Daar staan ook de versjes op, die gezongen werden. Langzaam leest hij ze Daan voor. Als Daan de woorden kent, mompelt hij ze zachtjes mee. En soms breekt hij een stukje van het krentenbrood, en eet het langzaam genietend op.

„Jij ook een stukkie, Jannes?” vraagt hij.

„Néé,” snauwt Jannes, „eet die rommel zellef maar op.” Maar toch staat hij op uit zijn stoel, en brengt Daan een kop koffie.

„Mmm,” geniet de oude man, „dat is nog es lekker!” En aarzelend vervolgt hij: „Nou mot je me ook nog es

een stukkie uit de Bijbel voorlezen, Anton, wil je dat? De Bijbel ligt op de plank in 't hoekie."

Ton moet voorbij Jannes, als hij 't Bijbeltje haalt. Hij wil niet naar de spottende ogen van de oude man kijken. Maar hij voelt ze overal op zich gericht.

Met zijn rug naar Jannes toe leest hij Lucas 2. „En het geschiedde in diezelfde dagen dat er een gebod uitging

van den keizer Augustus, dat de gehele wereld beschreven zou worden. . . ."

Daan ligt stil tegen de kussens. Er straalt een gelukkige glans over zijn oude gezicht, en zijn handen zijn gevouwen. Ton kan niet nalaten af en toe naar hem te kijken.

Er klinkt gerucht in de kamer. Ton hoort hoe Jannes overeind strompelt, en met veel lawaai de kamer uitgaat. Ze horen hem buiten schelden tegen de kinderen, die in zijn boot aan 't spelen zijn.

Ton kan nu niet meer zien, 't is bijna donker in 't kamer-tje. Buiten pinkelen de groene en rode lichtjes van een schip, dat zacht voorbijglijdt over 't water.

Ik ben blij, denkt Ton, ik ben tóch blij dat ik het gedaan heb. —

Nog even zit hij zwijgend bij Daan. Dan richt de oude man zich half op, en grijpt Tons hand. „Dankie wel, hoor Anton,” zegt hij, „dankie wel voor alles. En je moet je moeder ook bedanken. Jullie zijn beste mensen.”

O nee, denkt Ton, als hij over de dijk naar huis gaat, ik ben niet best. Ik had Jannes gisteren wel 'k weet niet wat voor lelijks willen doen. Daan moest het eens weten. . . .

Als Ton thuiskomt, gaat hij stil in zijn nieuwe boekje zitten lezen. Vader en moeder vragen niets, en daar is Ton blij om. Maar als moeder voor 't orgel gaat zitten, en het ene Kerstlied na het andere speelt, kan Ton meeneuriën. Het is voor Ton tóch nog feest geworden.